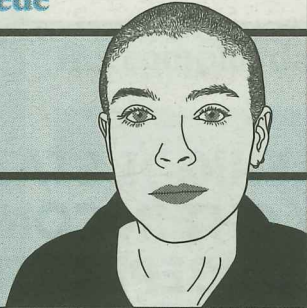

COLUMN

Auteur Lize Spit en haar Nederlandse collega Bregje Hofstede, allebei 1988, vertellen beurtelings over hun leven.

Worst, strudel en zeepwater onder hoge druk

Bij wijze van vakantie reis ik met de trein naar de Balkan. Mijn eerste stop is in Salzburg, een stad in Oostenrijk die echt verschrikkelijk Oostenrijks is: er zijn mensen die zonder ironie een dirndl dragen, overal worst en strudel, louter keurig gestucte gebouwen in pasteleuren, en meer dan één kasteel op een bergtop. En alles is brandschoon. Met verbazing kijk ik naar een man met een elektrische bakfiets, die stopt bij iedere verdacht uitzienende vlek op het asfalt, om er onder hoge druk zeepwater op te spuiten. Hij draagt een leren hoedje met veren erin.

Hier en daar staan de kogelgaten uit de laatste oorlog nog in de gevels, maar tegelijk zie ik overal bloembedden

Zagreb, de hoofdstad van Kroatië, is niet zo ver, maar meteen een andere wereld. Vanuit de trein zie ik hier en daar afgedankt witgoed liggen, er staan autowrakken in de berm, en naast het spoor liggen roestige brugdelen opgestapeld, al zo lang dat er een metershoge boom dwars doorheen is gegroeid.

Ik geef toe dat dit was wat ik van de Balkan had verwacht. Bij wijze van voorpret las ik *De brug over de Drina*, de roman van Nobelprijswinnaar Ivo Andrić. Daarin volg je, door de ogen van de inwoners van het Bosnische stadje Visegrad, de komst van de Oostenrijkers, in de tijd dat hun Oostenrijk-Hongaarse rijk deze gebieden onder de voet liep.

De mensen in Visegrad kijken met onbegrip naar de Oostenrijkers, die meteen na de invasie van alles beginnen af te breken en weer op te

bouwen, maar dan iets rechter. 'Die voortdurende behoefte van de nieuwkomers om te bouwen en te herbouwen, op te graven en terug te zetten, kon niemand begrijpen of waarderen', schrijft Andrić. 'Wat hen betrof mocht de stad eruit blijven zien zoals elke andere oosterse stad. Wat barstte zou worden opgelapt, wat scheef trok zou worden gestut, maar verder zou niemand onnodig werk voor zichzelf creëren.'

Maar de Oostenrijkers gaan door. Ze hangen lantaarns in de straten en boenen die dagelijks schoon. 'De stedelingen stopten om te kijken naar al dat werk, niet zoals kinderen doen die graag naar het werk van volwassenen kijken, maar zoals volwassenen kijken naar het spel van kinderen.'

Wat doen de volwassenen, terwijl de kinderen spelen? Sommige dingen zijn in Kroatië en Bosnië (verder kwam ik nog niet) ongelooflijk goed verzorgd. Het eten, de mensen, de cafés waar je drabbige koffie krijgt in zilveren servies, en vooral: de bloembedden. Hier en daar staan de kogelgaten uit de laatste oorlog nog in de gevels, maar tegelijk zie ik bloembedden zo uitbundig als ik ze nergens anders ken. Witte tulpen op een bedje van vergeet-mij-niet-blauw, dramatische bloemen met paarse en oranje klokjes, omgeven door een gazon dat met een nagelschaartje geknipt lijkt. Blijkbaar liggen die brugdelen niet puur uit armoede langs het spoor; de mensen zouden andere keuzes kunnen maken, maar ze kiezen voor bloemen en koffie.

De volwassenen planten bloemen terwijl de kinderen speelden. En bekeken die vervolgens, nippend van hun koffie.

Misschien weten zij het beter.

DE MOOISTE ZIN

Deze week: de keuze van eindredactrice Katrien Brys.

"They're trying to kill me," Yossarian told him calmly. "No one's trying to kill you," Clevinger cried. "Then why are they shooting at me?" Yossarian asked. "They're shooting at everyone," Clevinger answered. "They're trying to kill everyone." "And what difference does that make?"

Uit *Catch-22* van Joseph Heller (1961)

Patricia Jozef over getrouwde vrouwen die bij gigolo's op zoek gaan naar seks en vriendschap

'Ken jij de mannelijke variant van het woord slet?'

In de roman *Gentlemen* zoekt Marieke seksueel soelaas bij een gigolo om haar huwelijk nieuw leven in te blazen. Schrijfster Patricia Jozef (41) sprak met mannelijke prostitués over de wereld van betaalde seks. 'Vrouwen moeten altijd op hun tellen passen met die dubbele moraal.'

Tekst DIRK LEYMAN
beeld DAMON DE BACKER

'H eb ik een moreel verwerpelijk boek geschreven of een zacht boek over de complexiteit van de liefde? Ik zou het niet weten. Dat moet de lezer maar uitmaken.' Patricia Jozef strijkt bedachtzaam over haar ravenzwarte haar. Dat doet ze wel vaker tijdens ons gesprek in haar volgepropte werkkamer, waar het gevaarlijk laveren is tussen de boekenstapels en waar ze uitkijkt op de coulissen van de Antwerpse Zoo. Jozef, die zowel schilderkunst als filosofie studeerde, praat fluisterstil en denkt lang na voor ze iets uitspreekt. Maar zodra ze een gedachte scherp heeft, roept ze ze niet terug.

Met haar tweede roman *Gentlemen* gooit Jozef - na het voor de ANV Debutantenprijs genomineerde *Glorie* (2017) - alle trossen los. Na een rustige aanloop, waarin we kennismaken met het middenklassengezin Marieke en Vik en hun tweeling Lotte en Hasse, verken ze de verborgen wereld van de mannelijke gigolo's. Wanneer het koppel zijn heil zoekt in een Ardense negorij, dooft het seksleven uit. Tot Marieke in de stad haar lust poogt te stillen bij een escort én gevoelens ontwikkelt voor de bijdehante Rocco. Trapt ze in zijn val? Kan ze daarna nog terug naar haar oude bestaan?

Jozef bespaart niet op expliciete, lang uitgesmeerde seksscènes. "Ik had dit ook met de slaapkamerdeur op slot kunnen schrijven", lacht ze. "Maar ik mag toch tonen dat een vrouw ook een lichamenlijk wezen is?"

Bijna zeven jaar was het relatief stil rond Jozef, die toegeeft dat die fameuze klip van de tweede roman haar parten speelde. "Bij een debuut schrijf je nog helemaal in de schaduw. Maar dan is er plots een publiek met een rist verwachtingen. *Gentlemen* was ontegensprekelijk een grotere worsteling, dat geef ik grif toe.

"Mijn debuut *Glorie* was ironischer, neigde meer naar de karikaturale kant, en stak boordevol filosofie en scherts over de kunstwereld. Daar heb ik me geweldig mee geamuseerd. Nu had ik een kleine roman van een pagina of honderd voor ogen. Het werden er bijna viermaal zoveel. Door de research dijde dit boek ferm uit."

Al vanaf de eerste pagina's beseffen we dat Marieke - onder schuilnamen als Louise en Olivia - op zoek gaat naar een gigolo om haar smeulende begeerte te kanaliseren. "Ik had een eenvoudig basisidee. Een vrouwelijke klant, een mannelijke prostitué. Punt. Ik las in een

onderzoek van UGent dat het beroep van prostituee nogal populair is bij vrouwelijke personages van mannelijke auteurs. Wel, dacht ik, laat ik dat gewoon eens omkeren. Wat als een doodnormale, fysiek niet opvallende vrouw op zoek gaat naar betaalde seks? Bloeit ze open? Slaag ik erin om een roman te schrijven met omgekeerde stereotypes: een seksueel geblokkeerde echtgenoot en een vrouw die naar de hoeren gaat? Dus heb ik de wereld van de gigolo's, die bol staat van het stilzwijgen en de taboes, van binnenuit verkend. Het werd een kleine fixatie, ja."

Maar eerst zijn we er in *Gentlemen* volop getuige van hoe Marieke en Vik tergend langzaam vastlopen. En vooral: hoe hun erotisch leven inslaapt, terwijl hun opgroeiende tweeling haast decorstukken lijken. Marieke besluit het roer om te gooien. Is het geen goed idee om de stad - waar ze zo aan gehecht is - achter zich te laten en zich in het isolement van een Ardens dorpje te verschansen? Daar heeft de niets beseffende Vik, met zijn groene vingers, wel oren naar. Ze verkassen naar het (fictieve) Le Hammeu de la Rêne, diep in de Ardennen.

"Zij vertrekt van een naïef idee: ze wil weg van de stad, waar connectie onmogelijk is", vertelt Jozef. "En ze zoekt zuurstof op een nieuwe plek.

Terwijl ze een uitgesproken stadsmens is. Tegelijk wil ze ontsnappen aan de voortdurende bemoeienis van Viks schoonmoeder.

"Het platteland moet de weinig ambitieuze Vik de kans geven om zelf iets uit te bouwen. Dat wordt dan zijn keramiekpraktijk.

Want als hij van alles in handen neemt, zal hij ook op andere vlakken iets krachtadiger worden, zo

hoopt ze." Helaas, lezen we: "Ze zijn een keramieken gezin geworden. Weerbarstig en stroef." En: "Nooit woonden Vik en Marieke zo dicht bij elkaar, en nooit waren ze zo ver van elkaar verwijderd."

Hun relatie wordt 'puur praktisch', zoals je schrijft, maar ze overwegen nooit om echt uit elkaar te gaan.

"Die overweging duikt wel op, maar dat zou een dijkbreuk zijn. Ik wilde juist die emotionele verstrengeling van een langdurig koppel tonen. Ze zijn *high school lovers*, die elkaar zelfs Cookie en Donut noemen. Waar zit de kracht, de intimiteit van een relatie die eerder een vriendschap is geworden? En waar de pijnpunten? Zo hebben ze moeizaam hun tweeling verkregen, via ivf. Marieke beseft al snel dat de verhuizing naar de Ardennen voor haar de slechtste keuze is. Toch wil ze niet zomaar opgeven."

Een man die geen seks meer wil met zijn vrouw, dat is een onderwerp waar je zelden over leest. Ik vermoed dat weinig mannen daarover zullen getuigen. Of misschien - net als de vrouw in dit boek - een 'geheime' oplossing zoeken?

"Mannen zullen niet gauw over dat soort verdriet vertellen. Het zijn gevoelige wezens. Onhandig vaak ook in hun spreken. Ik gaf Vik een klein trauma mee: de druk die Marieke op hem legt over die ivf. Die slaat hem onbewust seksueel plat. Ik wilde ook die kwetsbare kant belichten."

'DE GIGOLO'S DIE IK SPRAK HOUDEN ALLEMAAL OP EEN OPRECHTE MANIER VAN VROUWEN EN ZIJN IN HEN GEÏNTERESSEERD. IN VROUWEN VAN ALLE LEEFTIJDEN'

- geboren in 1975, woont in Antwerpen
- schrijver en docent Nederlands aan anderstaligen
- studeerde schilderkunst en filosofie
- debuteerde in 2017 met *Glorie*, genomineerd voor de shortlist van de ANV debutantenprijs 2018
- *Gentlemen* is haar tweede roman

'Ik had dit ook met de slaapkamerdeur op slot kunnen schrijven. Maar ik mag toch tonen dat een vrouw ook een lichamelijke wezen is?'

"Kijk, deze roman is geen manifest. Het voltrekt zich binnen een heterorelatie. Maar ik speel Marieke en Vik niet tegen elkaar uit. Die opdeling goed-slecht hangt me trouwens de keel uit, ook bij andere maatschappelijke thema's. Geef mij maar de ambiguïteit. Want ook morele onzuiverheid kan mooie dingen teweegbrengen."

Diezelfde ambiguïteit schuilt ook in Jozef's veldonderzoek naar het universum van de mannelijke escort, dat onlangs ook in films als *Good Luck to You*, *Leo Grande* en de serie *Sekswerkers* op de VRT ontsluit werd. Jozef benaderde een aantal gigolo's via hun online-advertenties. "Maar het duurde verdomd lang voor ik toegang kreeg tot hun beroepsgroep. Er heerst uiterste discretie. Mede daarom ook kwam dit boek zo moeizaam tot stand. Een mailtje sturen: 'Hallo, ik wil graag een boek schrijven over jullie', dat werkt dus niet. (lacht) Uiteindelijk heb ik mezelf als klant voorgedaan, omdat je na

een eerste gesprek tot niets verplicht bent.

"Of ik het zelf heb geprobeerd, 'all the way'? Dan heb je de hele ervaring. De angst, de spanning, het avontuur, de zakelijke transactie. Maar zo'n eenmalige ervaring is beperkt. Ik wilde per se ook hun vaste klanten spreken, vaak getrouwde vrouwen. Uiteindelijk heeft één gigolo me naar hen op weg gezet. Vaak was ik de enige aan wie ze hun verhalen kwijt konden: de ervaring, het heimelijke plezier, het verdriet soms..."

Heb je vervolgens jouw beeld van de gigolo-wereld flink moeten bijsturen?

"Wat ik zo mooi vond, is dat de gigolo's die ik sprak allemaal op een oprechte manier van vrouwen houden en in hen geïnteresseerd zijn. Ja, in vrouwen van alle leeftijden. Want ja, oudere vrouwen worden meestal als minder aantrekkelijk beschouwd. Maar professionele prostitués kijken niet naar seksuele marktwaarde of leeftijd, wel naar persoonlijkheid. Mag ik het dienstbaarheid noemen? Er is die wil om iemand echt te laten genieten, een vrouw voluit tot ontplooiing te laten komen op seksueel gebied, haar een *boyfriend experience* te bieden. Na zoveel jaren ervaring hoorde ik hen vaak zeggen: 'Vrouwen kun je moeilijk iets wijsmaken. Ze hebben faken heel rap door.' Toch blijft het subtiel: wat is echt en onecht?"

Je geeft meermaals aan dat gigolo's soms zaken over hun privéleven prijsgeven om aan klanten-

binding te doen? Sommigen ontvangen natuurlijk ook thuis.

"Je mag niet onderschatten dat prostitués best veel tijd met elke klant moeten delen. Bordelen waar een vrouw even snel van haar lust verlost kan raken bestaan immers niet. En dat zou ook niet werken. Een gigolo brengt per afspraak meestal meerdere uren met een vrouw door. Er wordt gepraat, afgetast, op hotel gegaan, in bad gegaan, gedineerd, samen gedronken, soms zelfs gekookt, gegeten... Stel je voor dat dit je leven is, altijd maar je uren slijten met verschillende vrouwen, van wie sommige vaste klanten? Het verbaast niet dat er geregeld een soort vriendschaps- of liefdesrelatie ontstaat."

Ook in je roman raakt Marieke meer dan zomaar fysiek gehecht aan Rocco. Is het geloofwaardig dat ze toch in zijn illusie begint te geloven?

"Kijk, we hoeven er niet flauw over te doen: voor de vrouwelijke klant is het fysieke erg belangrijk. Dat kan uiteraard ook een afknapper zijn, zoals Marieke op haar eerste date meemaakt met de wat sullige gigolo Danny. Maar met Rocco, de hoofdgigolo in het boek, liggen de kaarten anders. In *Gentlemen* wilde ik het over dat geraffineerde, steeds wisselende rollenspel hebben. Rocco's persoonlijkheid triggert haar. Die vage grens tussen begeerte en verliefdheid bij Marieke, dát vond ik interessant om over te schrijven."

Toch draait het natuurlijk vooral om de centen. Je noemt zelfs openlijk de bedragen die de gigolo's vragen.

"Betalen schept duidelijkheid. Geen berichtjes of gedoe achteraf. Het blijft een zakelijke transactie. Gek genoeg praten escorts relatief weinig over geldkwesties. Maar het gaat wél over grote sommen. Anderzijds: het is niet omdat je als klant geld betaalt, dat het daarom minder echt is."

Je schrijft grappig over hun vaste repertoire van zoethoudertjes.

"Ja, ze gebruiken vaak dezelfde trucjes. Dan hebben ze het over 'een veilige haven voor vrouwen creëren'. Die veilige haven blijkt een goed werkzame metafoor in de wereld der gigolo's. (grinnikt) Alle vrouwen ter wereld verzameld in veilige havens. Alle angsten en problemen weg."

Betaalde seks is 'niet lelijk en plat', zei je eens in een interview in het tijdschrift *Verzin*. Maar we weten dat het ook een schimmig gebied kan zijn. Stel je het niet wat te idyllisch voor? Er gaat veel geld in om. Is het soms niet bijna mensenhandel?

"Prostitutie voor mannen en voor vrouwen is niet te vergelijken. Geen mensenhandel, geen pooiers. Ik denk niet dat ik het te mooi heb voorgesteld, ik geef de lezer toch ook gevaarlijke kantjes mee?"

Het zal veel lezers opvallen: *Gentlemen* lijkt haast in twee verschillende stijlregisters geschreven. Trager, soms kabbelend, in de lange inkijk in het gezin waar de sleur binnentreedt én de relatie bewegingloos wordt. Stuwend en broeierig in de gedetailleerde seksscènes, vooral met gigolo Rocco, waarin grenzen worden afgetast tussen intimiteit en rauwe seks.

"Twee registers, ja, dat klopt. Marieke, die haar twee werelden gescheiden wil houden: enerzijds het gezinsleven en anderzijds de ontmoetingen met Rocco en alle verwarrende gevoelens. Die kan ze met niemand delen. Het is ook een roman over mentale eenzaamheid. Verliefdheid isoleert ook, hè. 'De extreme eenzaamheid van de verliefde', zoals Roland Barthes die beschrijft in *Uit de taal van een verliefde*, ook die wilde ik tonen. Ik wilde overigens geen sensationeel boek over gigolo's. Wie het leest voor de snelle hap, is eraan voor de moeite.

"En die seksscènes? Tja. Ik had de deur van de slaapkamer kunnen sluiten en alles aan de verbeelding van de lezer overlaten. Dat leek me niet juist voor een roman over betaalde seksualiteit."

Dit boek gaat niet over MeToo, zelfs helemaal niet. Maar je roert wel kwesties aan als een dubbele seksuele moraal voor mannen en vrouwen wanneer het over seks gaat. Worden vrouwen sneller afgerekend of veroordeeld voor het najagen van hun lust?

"Vrouwen hebben altijd op hun tellen moeten passen voor die dubbele moraal. Kun jij me de mannelijke versie geven van de woorden slet, snol, sloerie, hoer? Nu slechten veel vrouwen ta-boes. Zoals Bregje Hofstede in *Oersoep*, over seks na een bevalling. Ik zie het schrijven erover als een daad van liefde. MeToo geeft nu de kans aan mannen om zich af te vragen hoe de andere kant zich voelt. Waarom dit als een verlies zien? Er valt veel te winnen.

"Maggie Nelson filosofeert er in *Over vrijheid* slim over. Enerzijds, zegt ze, heeft het vaag houden of ontkennen van je verlangen als vrouw een prijs: het bekrachtigt een denkpatroon, alsof alleen jongens op zoek zijn naar seks. Ze verwijst naar MeToo en de aansporing van vrouwen om actiever en meer uitgesproken te zijn. Paradoxaal genoeg, zegt Nelson, werkt erotiek niet altijd volgens deze logica. Het hoeft geen teken van genderonderdrukking te zijn als je als vrouw laat meevoeren in het genot van de ander. Er is nu eenmaal die erotische kracht van 'begeerd worden'.

"Marieke laat zich meevoeren door zijn initiatieven. De ene lezer zal dat als passief bestempelen, een andere zal daar eerder erotiek in herkennen."

'MANNEN ZULLEN NIET GAUW VERTELLEN DAT ZE NIET LANGER SEKS MET HUN VROUW WILLEN. HET ZIJN GEVOELIGE WEZENS. ONHANDIG VAAK OOK IN HUN SPREKEN'

Patricia Jozef,
Gentlemen, De Geus,
380 p., 23,99 euro.